

شناسنامه ماده:

	دوره	کد ماده	عنوان ماده	نوع ماده	واحد	نوع واحد	ساعات هفتگی
	کارشناسی		نحو و صرف ۶	اصلی	۲	نظری	۲
رشته	تفسیر						
روش تدریس	القایی - خودخوان - کتابخانه ای - کار در کلاس						
تعریف ماده	این ماده به بررسی قواعد نحوی و صرفی بر اساس کتاب الفیه ابن مالک (نحو: از ابتدای باب التعجب تا انتهای باب البدل و صرف: کل باب‌های الوقف و الإمامة) می پردازد و به منظور مسلط شدن طلاب بر قواعد نحوی و صرفی است تا طلاب بتوانند نصوص شرعی را دقیق تر فهم نمایند. لذا می بایست طلاب ابیات الفیه را حفظ نموده و بتوانند آن را شرح دهند.						
اهداف ماده	<p>۱. طلاب بتوانند قواعد نحوی و صرفی خوانده شده در الفیه را شرح داده، آن را بر نصوص تطبیق دهند و معانی درست نص را فهم نمایند.</p> <p>۲. آشنایی با اختلافات مشهور در ابواب نحوی و صرفی و اثر اختلافات بر تغییر معانی.</p>						
دستاورد آموزشی	<p>پس از تدریس این توانایی در طلاب ایجاد می شود:</p> <p>۱. استفاده از قواعد عربی در درک صحیح از نصوص.</p> <p>۲. حفظ ابیات الفیه و شرح آنها.</p> <p>۳. فهم اختلافات مشهور در ابواب نحوی و صرفی و اثر آنها در تغییر معانی.</p>						

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	حفظ نحو	۱۸٪	۱۸٪	یک چهارم نمرات از صرف باشد.
۲	حفظ صرف	۷٪	۷٪	
۳	اعراب	۱۵٪	۳۰٪	
۴	شرح متن نحو	۱۰٪	۲۵٪	
۵	شرح متن صرف	۴٪	۲۰٪	
۶	نحو: تعریفات، تقسیمات، شروط	۵٪	۲۰٪	
۷	صرف: تعریفات، تقسیمات، شروط	۲٪	۱۵٪	

مراجع و مصادر:

<p>۱- شرح ابن عقیل علی ألفیة ابن مالک: المؤلف: ابن عقیل، عبد الله بن عبد الرحمن العقیلی الهمدانی المصری (المتوفی: ۷۶۹هـ)، المحقق: محمد محیی الدین عبد الحمید، الناشر: دار التراث - القاهرة، دار مصر للطباعة، سعید جودة السحار وشركاه.</p> <p>۲- أوضح المسالك إلى ألفیة ابن مالک: المؤلف: عبد الله بن يوسف بن أحمد بن عبد الله ابن يوسف، أبو محمد، جمال الدین، ابن هشام (المتوفی: ۷۶۱هـ)، المحقق: يوسف الشیخ محمد البقاعی، الناشر: دار الفكر للطباعة والنشر والتوزیع.</p> <p>۳- شرح الأشمونی علی ألفیة ابن مالک: المؤلف: علی بن محمد بن عیسی، أبو الحسن، نور الدین الأشمونی الشافعی (المتوفی: ۹۰۰هـ)، الناشر: دار الکتب العلمیة بیروت- لبنان، الطبعة: الأولى ۱۴۱۹هـ- ۱۹۹۸م.</p> <p>۴- حاشیة الصبان علی شرح الأشمونی لألفیة ابن مالک: المؤلف: أبو العرفان محمد بن علی الصبان الشافعی (المتوفی: ۱۲۰۶هـ)، الناشر: دار الکتب العلمیة بیروت- لبنان، الطبعة: الأولى ۱۴۱۷هـ- ۱۹۹۷م.</p> <p>۵- شرح الکافیة الشافیة: المؤلف: محمد بن عبد الله، ابن مالک الطائی الجیانی، أبو عبد الله، جمال الدین (المتوفی: ۶۷۲هـ)، المحقق: عبد المنعم أحمد هریدی، الناشر: جامعة أم القرى مرکز البحث العلمی وإحیاء التراث الإسلامی کلیة الشریعة والدراسات الإسلامیة مکه المکرمة.</p> <p>۶- البهجة المرضیة: المؤلف: عبد الرحمن بن أبی بکر، جلال الدین السیوطی (المتوفی: ۹۱۱هـ).</p>

- ۷- النحو الوافی: المؤلف: عباس حسن (المتوفی: ۱۳۹۸هـ)، الناشر: دار المعارف.
- ۸- القواعد الأساسية للغة العربية (حسب منهج الألفية لابن مالك و خلاصة الشراح لابن هشام وابن عقيل والأشموني): المؤلف: السيد أحمد الهاشمي، الناشر: دار الكتب العلمية بيروت - لبنان.
- ۹- توضیح النحو: المؤلف: عبدالعزيز محمد فاخر، الناشر: المكتبة الأزهرية للتراث.
- ۱۰- معانی النحو: المؤلف: فاضل صالح السامرائي، الناشر: دار الفكر للطباعة والنشر والتوزيع - الأردن.
- ۱۱- نشأة النحو وتاريخ أشهر النحاة: المؤلف: الشيخ محمد الطنطاوي رحمه الله، المحقق: أبي محمد عبد الرحمن بن محمد بن إسماعيل، الناشر: مكتبة إحياء التراث الإسلامي، الطبعة: الأولى ۲۰۰۵-۱۴۲۶هـ.
- ۱۲- شرح الألفية لابن مالك: المؤلف: الحسن بن قاسم المرادي، التحقيق: الدكتور فخرالدين قباوة، دار مكتبة المعارف للطباعة والنشر بيروت- لبنان، الطبعة الأولى: ۱۴۲۸هـ-۲۰۰۷م.
- ۱۳- توضیح الصرف: المؤلف: عبدالعزيز محمد فاخر، مطبعة السعادة، ۱۴۰۸هـ- ۱۹۸۸م.

سرفصل های ماده:

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
۱	تعجب چند صیغه قیاسی و چند صیغه غیر قیاسی دارد؟، در آیهی «أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُوكُمْ» هم چه نقش اعرابی دارد؟، فرق صیغه های تعجیبی ما افعله و افعل به از لحاظ معنایی چیست؟، با چه شرطی متعجب منه می تواند حذف شود؟، شروط فعل هایی که صیغه تعجب از آن ساخته می شود؟، اختلاف اعرابی در عبارت «مَا أَحْسَنَ زَيْدًا» چیست؟	التعجب: ۴۷۴. بِأَفْعَلٍ أَنْطَقَ بَعْدَ مَا تَعَجَّبًا أَوْ جِيَءٌ بِأَفْعَلٍ قَبْلَ مَجْرُورٍ بِنَاءٍ وَتَلَوْا أَفْعَلَ أَنْصَبْنَاهُ كَمَا أَوْفَى خَلِيلِنَا وَأَصْدَقَ بِهِمَا وَحَذَفَ مَا مِنْهُ تَعَجَّبَتْ اسْتِجَابٌ إِنْ كَانَ عِنْدَ الْحَذْفِ مَعْنَاهُ يَضْحَعُ وَفِي كَلَا الْفَعْلَيْنِ قَدَمَا لَزِمَا مَنَعَ تَصَرَّفَ بِحَكْمٍ حَتْمًا وَصَغَمَا مِنْ ذِي ثَلَاثٍ صَرَفًا قَابِلَ فَضْلِ تَمَّ غَيْرَ ذِي انْتِفَا وَغَيْرِ ذِي وَصْفٍ يَضَاهِي أَشْهَلًا وَغَيْرِ سَالِكِ سَبِيلِ فَعْلَا شرح ابن عقیل: صص ۱۵۴-۱۴۷؛ معانی النحو السامرائی؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۳۳۹-۳۵۲؛
۲	اگر کلماتی فاقد شروط ساختن تعجب باشد چگونه صیغه تعجب ساخته می شود؟، روش ساختن تعجب از افعال مجهول؟، آیا معمول فعل تعجب می تواند مقدم شود؟، بین ما و فعل تعجب چه چیزهایی می تواند فاصله ایجاد کند؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس گذشته؟	وأشدد أو أشد أو شبههما يخلف ما بعض الشروط عدما ومصدر العادم بعد يتنصب وبعد أفعال جرّه بالبا يجب وبالندور احكم لغير ما ذكر ولا تقس على الذي منه أثر وفعل هذا الباب لن يقدم ما معموله ووصله به الزما وفضله بظرف او بحرف جرّ مستعمل والخلف في ذاك استقر شرح ابن عقیل: صص ۱۵۹-۱۵۴؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۳۶۲-۳۵۳؛
۳	نقش اعرابی «اسمئین» در بیت ابن مالک چیست؟، فاعل نعم و بشس چند نوع است؟، اختلاف نحاة در جمع بین تمییز و فاعل ظاهر؟، اگر ما بعد از نعم بیاید، ما چه اعرابی دارد؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟	نَعْمٌ وَبَشَسٌ وَمَا جَرَى مَجْرَاهِمَا: ۴۸۵. فِعْلَانٌ غَيْرُ مُتَصَرِّفَيْنِ نَعْمٌ وَبَشَسٌ رَافِعَانِ اسْمَيْنِ مَقَارِنِي أَلٍ أَوْ مَضَافِينَ لِمَا قَارَنَهُمَا كَنَعْمِ عَقْبِي الْكِرْمَا وَيَرْفَعَانِ مَضْمُرًا يَفْسَرُهُ مَمَيِّزٌ كَنَعْمٍ قَوْمًا مَعِشْرَهُ وَجَمْعٌ تَمَيِّيزٌ وَفَاعِلٌ ظَهَرَ فِيهِ خِلَافٌ عَنْهُمْ قَدْ اشْتَهَرَ وَمَا مَمَيِّزٌ وَقِيلَ فَاعِلٌ فِي نَحْوِ نَعْمٍ مَا يَقُولُ الْفَاضِلُ شرح ابن عقیل: صص ۱۶۶-۱۶۰؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۳۷۵-۳۶۷؛
۴	منظور از مخصوص به ذم و مخصوص به مدح چیست؟ نقش اعرابی آنها؟، چه فعلی به جای بشس در ذم می تواند بیاید؟، اختلاف علماء در اعراب حبذا و لاجبذا؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟	ويذكر المخصوص بعد مبتدا أو خبر اسم ليس يبدو أبدا وإن يقدم مشعر به كفي كالعلم نعم المقتنى والمقتنى واجعل كبشس ساء واجعل فعلا من ذي ثلاثة كنعم مسجلا ومثل نعم حبذا الفاعل ذا وإن ترد ذمًا فقل لأحبذا وأول ذالمخصوص أيا كان لا تعدل بذافه يضاها المثلما وما سوى ذافرفع بحب أو فجر باليا ودون ذانضمام الحا كثر شرح ابن عقیل: صص ۱۷۳-۱۶۶؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۳۸۷-۳۷۶؛

<p>۵</p>	<p>شروط ساختن صیغه افعال تعجب؟، اگر کلماتی فاقد شروط ساختن افعال تفضیل باشد چگونه صیغه افعال تفضیل ساخته می‌شود؟، افعال تفضیل چند نوع است؟ حکم هر یک از آنها؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p>	<p>أَفْعَلُ التَّفْضِيلِ: صنع من مصوغ منه للتعجب أفعال للتفضيل وأب اللذ أبي وما به إلى تعجب وصل لمانع به إلى التفضيل صل وأفعال التفضيل صلّه أبدا تقديرا أو لفظا بمن إن جرّدا وإن لمنكور يضيف أو جرّدا ألزم تذكيرا وأن يوحدًا وتلوّ أُل طبق وما لمعرفة أضيف ذو وجهين عن ذي معرفة هذا إذا نويت معنى من وإن لم تنو فهو طبق ما به قرن شرح ابن عقيل: صص ۱۸۳-۱۷۴؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۴۲۶-۳۹۴؛</p>
<p>۶</p>	<p>در چه صورتی مجرور بر مفضول مقدم می‌شود؟، مسئله کحل در باب افعال تفضیل چیست؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p>	<p>وإن تكن بتلو من مستفهما فلهما كن أبدا مقدّما كمثل ممن أنت خير ولدى إخبار التقديم نزا وردا ورفع الظاهر نر ومتى عاقب فعلا فكثيراً ثبتا كلن ترى في الناس من رفيق أولى به الفضل من الصديق شرح ابن عقيل: صص ۱۸۹-۱۸۳؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۴۳۳-۴۲۷؛</p>
<p>۷</p>	<p>تعریف تابع؟، تعریف نعت چیست؟، هر یک از قیود تعریف نعت برای چیست؟، نعت در چه اموری متبوع خود را تبعیت می‌کند؟، شروط نعت؟، منظور از «سواهما» در بیت ابن مالک چیست؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p>	<p>النعت: يتبع في الإعراب الأسماء الأول نعت وتوكيد وعطف وبدل فالتنعت تابع متمم ما سبق بوسمه أو وسم ما به اعتلق وليعط في التعريف والتذكير ما لما تلا كامرر بقوم كرما وهو لدى التوحيد والتذكير أو سواهما كالفعل فاقف ما فقوا وانعت بمشتق كصعب وذرب وشبهه كذا وذى والمنتسب شرح ابن عقيل: صص ۱۹۵-۱۹۰؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۴۶۱-۴۳۴؛</p>
<p>۸</p>	<p>نقش اعرابی «منکرا» در بیت ابن مالک چیست؟، شروط نعت واقع شدن جمله؟، فرق جمله طلبیه و جمله خبریه؟، آیا نعت می‌تواند مصدر منکر باشد؟، تعدد نعت برای منوع متعدد چه شرطی دارد؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p>	<p>ونعتوا بجملة منكر فأعطيت ما أعطيته خبراً وامنع هنا إيقاع ذات الطلب وإن أتت فالقول أضمر تصب ونعتوا بمصدر كثيراً فالتزموا الأفراد والتذكيرا ونعت غير واحد إذا اختلف فعاطفاً فرقه لا إذا اختلف ونعت معمولى وحيدى معنى وعمل أتبع بغير استثنا شرح ابن عقيل: صص ۲۰۳-۱۹۵؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۴۸۸-۴۶۰؛</p>
<p>۹</p>	<p>تعدد نعت برای منوع واحد چگونه است؟، نعت مقطوع به چه معناست؟، عامل رفع نعت مقطوع چیست؟، عامل نصب نعت مقطوع چیست؟، آیا هر یک از نعت و منوع می‌توانند حذف شوند؟، برای منوع واقع شدن «سَفِينَة» در آیهی: «وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا» استدلال کنید. تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p>	<p>وإن نعت كثر وقد تلت مفتقراً لذكرهن أتبع واقطع أو اتبع إن يكن معيّنًا بدونها أو بعضها اقطع معلنا وارفع او انصب إن قطعت مضمرًا مبتدأ أو ناصباً لن يظهرها وما من المنوع والنعت عقل يجوز حذفه وفي النعت يقلّ شرح ابن عقيل: صص ۲۰۵-۲۰۳؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۵۰۰-۴۸۸؛</p>
<p>۱۰</p>	<p>تعریف توكيد؟، توكيد معنوی چند نوع است؟، توكيد با كل، كلا و كلتا چگونه است؟، نوع الف و لام در الضمير بكار رفته در بیت ابن مالک چیست؟، منظور از النافلة در بیت ابن مالک چیست؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p>	<p>التوكيد: بالنفس أو بالعین الاسم اكدا مع ضمير طابق المؤكدا واجمعهما بأفعل إن تبعًا مالميس واحدا تكن متبعا كلا اذكر في الشمول وكلا كلتا جميعا بالضمير موصلا واستعملوا أيضا ككل فاعله من عم في التوكيد مثل النافلة شرح ابن عقيل: صص ۲۰۸-۲۰۶؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۵۱۶-۵۰۱؛</p>

<p>۱۱</p>	<p>اجمع و فروع آن؟، توکید نکره چگونه است؟، آیا مثنی با مثنای اجمع و جمعاء توکید می-شود؟، توکید ضمیر متصل مرفوع به چه صورت است؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p>	<p>وبعد کلُّ اُکدوا بأجمعا جمعاء أجمعین ثم جمعا ودون کلُّ قد یجیء أجمع جمعاء أجمعون ثم جمع وإن یفد توکید منکور قبل وعن نحاة البصرة المنع شمل واغن بکلتا فی مثنی وکلا عن وزن فعلاء ووزن أفعلا وإن تؤکد الضمیر المتصل بالنفس والعین فبعد المنفصل عنیت ذا الرُفَع وأُکدوا بما سواهما والقید لن یلتزما شرح ابن عقیل: صص ۲۱۳-۲۰۹؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۵۲۵-۵۱۷؛</p>
<p>۱۲</p>	<p>توکید لفظی چگونه است؟، توکید حروف چه شروطی دارد؟،</p>	<p>وما من التوکید لفظی یجی مکرراً کقولک ادرجی ادرجی ولا تعد لفظ ضمیر متّصل إلا مع الفظ الذی به وصل کذا الحروف غیر ما تحصّلا به جواب کنعم وکبلی ومضمر الرُفَع الذی قد انفصل أُکد به کلُّ ضمیر اتصل شرح ابن عقیل: صص ۲۱۷-۲۱۳؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۵۳۷-۵۲۵؛</p>
<p>۱۳</p>	<p>تعریف عطف؟، عطف بیان چیست؟، هر چیزی که بتوان عطف بیان گرفت، بدل هم می تواند باشد؛ مگر در دو مسأله؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p>	<p>العطف: العطف إما ذو بیان أو نسق والغرض الآن بیان ما سبق فذو البیان تابع شبه الصفه حقیقة القصد به منکشفه فأولینه من وفاق الأول ما من وفاق الأول التعت ولی فقد یكونان منکرین كما یكونان معرفین وصالحا لبديلة یری فی غیر نحو یا غلام یعمرا ونحو بشر تابع البکری ولیس أن یبدل بالمرضى شرح ابن عقیل: صص ۲۲۳-۲۱۸؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۵۵۴-۵۳۸؛</p>
<p>۱۴</p>	<p>تعریف عطف نسق؟، انواع حروف عطف؟، او برای چه نوع عطفی است؟، شرط عطف با فاء؟، با توجه به شروط صله اعراب کامل عبارت «الذی یطیر فیغضب زید الذباب»؟، احکام خاص فاء؟، شروط عطف با ثم؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p>	<p>عطف النسق: تال بحرف متبع عطف النسق کاخصص بود وثناء من صدق فالعطف مطلقا یواو ثم فا حتی أم أو کفیک صدق و ووا وأتبع لفظاً فحسب بل ولا لکن کلم یبد امرؤ لکن طلا فاعطف یواو سابقا أو لاحقا فی الحکم أو مصاحبا موافقاً واخصص بهاعطف الذی لا یغنی متبوعة کاصطف هذا وابنی والفاء للترتیب باتصال وثم للترتیب بانفصال واخصص بفاء عطف ما لیس صله علی الذی استقر أنه الصلة شرح ابن عقیل: صص ۲۲۸-۲۲۴؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۵۷۸-۵۵۵؛</p>
<p>۱۵</p>	<p>حتی چگونه عطف می شود؟، انواع ام؟، انواع او؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p>	<p>بعضا بحتی اعطف علی کل ولا یكون إلا غاية الذی تلا وأم بها اعطف إثر همز التسوية أو همزة عن لفظ أي مغنیة وربما أسقطت الهمزة إن کان خفا المعنی بحذفها أمن وبانقطاع وبمعنی بل وقت إن تک ممّا قیدت به خلت خیر أبح قسم وأبهم واشکک وإضراب بها أيضا نمی وریم عاقبت الواو إذا لم یلف ذو النطق للیس منفذا شرح ابن عقیل: صص ۲۳۳-۲۲۸؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۶۱۰-۵۸۰؛</p>
<p>۱۶</p>	<p>احکام إمّا؟، لکن، لا و بل چه خصوصیت و شروطی برای عطف دارند؟، عطف بر ضمیر مرفوع متصل چگونه است؟ عطف بر ضمیر مجرور چطور؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p>	<p>ومثل أو القصد إمّا الثانية فی نحو إمّا ذی وإمّا الثانية وأول لکن نفیا أو نهیا ولا نداءً أو أمراً أو اثباتاً تلا وبل کلکن بعد مصحوبیها کلم أکن فی مربع بل تیها وانتقل بها للثان حکم الأول فی الخبر المثبت والأمر الجلی وإن علی ضمیر رفع متصل عطفت فافصل بالضمیر المنفصل أو فاصل ما ولا فصل یرد فی النظم فاشیا وضعفه اعتقد شرح ابن عقیل: صص ۲۳۹-۲۳۴؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۶۳۴-۶۱۱؛</p>

<p>عطف بر ضمیر مجرور چه شروطی دارد؟، فاء و واو در چه صورتی حذف می‌شوند؟، آیا معطوف علیه حذف می‌شود؟، عطف فعل بر اسم شبیه به فعل و عکس آن چگونه است؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p> <p>۱۷</p>	<p>و عود خافض لیدی عطف علی ضمیر خفص لازما قد جعلنا و لیس عندی لازما إذ قد أتى فی النظم والنثر الصحیح مثبتا والفاء قد تحذف مع ما عطفت والواو إذ لا لبس وهی انفرادت بعطف عامل مزال قد بقی معموله دفعا لوهم اتقی وحذف متبوع بدا عنا استیح وعطفک الفعل علی الفعل یصح واعطف علی اسم شبه فعل فعلا وعکسا استعمل تجده سهلا شرح ابن عقیل: صص ۲۴۶-۲۳۹؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۶۶۲-۶۳۵؛</p>
<p>تعریف بدل و انواع آن؟، حکم بدل از اسم استفهام؟، آیا فعل از فعل بذل می‌آید؟، اعراب کامل عبارت: «أُنک ابتهاجک استمال»؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p> <p>۱۸</p>	<p>البدل: ۵۶۵. التَّابِعُ الْمُقْصُودُ بِالْحُكْمِ بِلَا وَاسِطَةٍ هُوَ الْمُسَمَّى بِدَلًّا مُطَابِقًا أَوْ بَعْضًا أَوْ مَا يَشْتَمِلُ عَلَيْهِ يَلْفِي أَوْ كَمُعْطُوفٍ بِيَلٍ وَذَا لِلضَّرَابِ اعْزَازٌ إِنْ قَصِدَا صَحْبَ وَدُونَ قَصْدِ غَلْطٍ بِهِ سَلْبَ كَرِهَ خَالِدًا وَقَبْلَهُ الْيَدَا وَاعْرِفْ حَقَّهُ وَخُذْ نَبْلًا مُدَى وَمِنْ ضَمِيرِ الْحَاضِرِ الظَّاهِرِ لَا تَبْدِلُهُ إِلَّا مَا إِحَاطَةَ جَلَا أَوْ اقْتَضَى بَعْضًا أَوْ اشْتَمَلَا كَأَنَّكَ ابْتِهَاجَكَ اسْتِمَالًا وَبَدَلَ الْمُضْمَنِ الْهَمْزِ يَلِي هَمْزًا كَمَنْ ذَا أَسْعِدَ أُمَّ عَلَى وَبَدَلَ الْفِعْلِ مِنَ الْفِعْلِ كَمَنْ يَصِلُ إِلَيْنَا يَسْتَعْنُ بِمَا يَعْنُ شرح ابن عقیل: صص ۲۵۴-۲۴۷؛ نحو الوافی ج ۳ صص ۶۸۸-۶۶۳؛</p>
<p>تعریف وقف؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p> <p>۱۹</p>	<p>الوقف: ۸۸۲. تَنْوِينًا أَثَرُ فَتْحِ اجْعَلْ أَلْفًا وَقَفًّا وَتَلَوَّ غَيْرَ فَتْحِ اخْتِذَا وَاحْذَفْ لَوْقِفْ فِي سَوِي اضْطِرَّارٍ صَلَّةٌ غَيْرِ الْفَتْحِ فِي الْإِضْمَارِ وَأَشْبَهَتْ إِذَا مَنْوَنًا نُصِبَ فَأَلْفًا فِي الْوَقْفِ نُونَهَا قَلْبٌ وَحَذَفْ يَا الْمَنْقُوصِ ذِي التَّنْوِينِ مَا لَمْ يُنْصَبْ أُولَى مِنْ ثَبُونِ فَاعْلَمَا وَغَيْرُ ذِي التَّنْوِينِ بِالْعَكْسِ وَفِي نَحْوِ مَرْزُومٍ رَدُّ الْيَا اقْتَفَى وَغَيْرَهَا التَّنْوِينُ مِنْ مُحْرَكٍ سَكَّنَهُ أَوْ قِفَ رَائِمِ التَّحْرُكِ أَوْ أَشْمِمِ الضَّمَّةِ أَوْ قِفَ مُضْعِفًا مَا لَيْسَ هَمْزًا أَوْ عَلِيلًا إِنْ قَفَا مُحْرَكًا وَحَرَكَاتٍ انْقِلَا لِسَاكِنِ تَحْرِيكَةً لَنْ يُحْظَلَا شرح ابن عقیل: صص ۵۱۲-۵۰۸؛</p>
<p>تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p> <p>۲۰</p>	<p>ونقل فتح من سوی المهموز لا يراه بصري وكوف نقلا والنقل إن يُعَدَمَ نَظِيرٌ مَمْتَنَعٌ وَذَاكَ فِي الْمَهْمُوزِ لَيْسَ يَمْتَنَعُ فِي الْوَقْفِ تَأْنِيثُ الْأَسْمِ مَا جُعِلَ إِنْ لَمْ يَكُنْ بِسَاكِنٍ صَحٌّ وَوَصِلَ وَقَلَّ ذَا فِي جَمْعِ تَصْحِيحٍ وَمَا ضَاهِي وَغَيْرُ ذَيْنِ بِالْعَكْسِ انْتَمَى وَقَفَ بِهَا السَّكْتُ عَلَى الْفِعْلِ الْمُعْلَلِ بِحَذْفِ آخِرِ كَأَعْطَ مِنْ سَأَلَ وَلَيْسَ حَتْمًا فِي سَوِي مَاكَعٍ أَوْ كَيْعٍ مَجْزُومًا فِرَاعَ مَا رَعَوَا شرح ابن عقیل: صص ۵۱۶-۵۱۲؛</p>
<p>تمرین اعراب ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟</p> <p>۲۱</p>	<p>وما فی الاستفهام إن جُرَّتْ حَذَفَ أَلْفُهَا وَأَوْلَاهَا لَهَا إِنْ تَقَفَ وَلَيْسَ حَتْمًا فِي سَوِي مَا انْخَفَضَا بِاسْمِ كَقَوْلِكَ اقْتَضَاءَ مَ اقْتَضَى وَوَصَلَ ذِي الْهَاءِ أَجْزَ بِكُلِّ مَا حُرِّكَ تَحْرِيكُ بِنَاءٍ لَزِمَا وَوَصَلَهَا بِغَيْرِ تَحْرِيكٍ بِنَا أَدِيمَ شَدَّ فِي الْمُدَامِ اسْتَحْسَنَا لَرَبَّمَا أُعْطِيَ لَفْظُ الْوَصْلِ مَا لِلْوَقُوفِ نَثْرًا وَفَشَا مَمْتَنَمًا شرح ابن عقیل: صص ۵۱۹-۵۱۶؛</p>

<p>تعریف اماله؟ تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p> <p>۲۲</p>	<p>الإمالة: الألفُ المبدلُ من یا فی طرف أمل کذا الواقعُ منه الیا خلف دون مزیدُ أو شذوذٍ ولما تلیه ها التانیث ما الها عَدِمَا وهكذا بَدَلُ عین الفعل إن یؤل الی فلت کماضی خف و دین کذاک تالی الیاء والفصل اغتفر بحرف أو مع ها کجیبها أدر کذاک ما یلیه کسراً أو یلی تالی کسراً أو سکون قد ولی کسراً وفصلُ الها کلا فصل یعدُّ فدرهماک من یمله لم یصدُّ شرح ابن عقیل: صص ۵۲۳-۵۲۰؛</p>
<p>تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p> <p>۲۳</p>	<p>وحرف الاستعلاء یُکفُّ مظهرها من کسراً أو یا وكذا تُکفُّ زا إن کان ما یکفُّ بعد متصل أو بعد حرف أو بحرفین فصل کذا إذا قدّم ما لم ینکسر أو یسکن إثر الکسر کالمطواع مر وکفُّ مُستعل ورا ینکفُّ بکسر را کغارماً لا أجفو ولا تُملُّ لسبب ما لم یتصل والکفُّ قد یوجبه ما ینفصل شرح ابن عقیل: صص ۵۲۶-۵۲۳؛</p>
<p>تمرین اعراب ابیات الفیة و درس های گذشته؟</p> <p>۲۴</p>	<p>وقد أمالوا لتناسب بلا داع سواها کعمادا وتلا ولا تُملُّ ما لم ینل تمکننا دون سماع غیرها وغیرنا والفتح قبل کسراً فی طرف امل کلا یسر مل تکف الکلف ۹۱۵. کذا الَّذی تلیه ها التانیث فی وَقْفٍ إِذَا مَا كَانَ غَیْرَ أَلْفٍ شرح ابن عقیل: صص ۵۲۸-۵۲۶؛</p>